

Orhan Pamuk'un "Beyaz Kale" İsimli Romanının Victoria Rowe Holbrook Tarafından Yapılan İngilizce Çevirisinin Ere Odaklı Çeviri Kuramına Göre İncelenmesi

An analysis of Orhan Pamuk's "Beyaz Kale" in English translation by Victoria Rowe Holbrook in terms of Target Oriented Approach

Hakan KARADEMİR

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Çeviri ve Kültürel Çalışmalar Yüksek Lisans Programı
Ankara Hacı Bayram Veli University Translation and Cultural Studies Master's Program

Doç. Dr. Zeynep ARKAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arapça Mütercim ve Tercümanlık Bölümü
Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Arts, Arabic Translation and Interpreting Department
zeynep.arkan@hbv.edu.tr
ORCID: 0000-0003-0534-186X

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types : Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received : 28.11.2023

Kabul Tarihi / Accepted : 16.12.2023

Yayın Tarihi / Published : 30.12.2023

Yayın Sezonu / Pub Date Season : Aralık / December

Cilt / Volume: 1 • Sayı / Issue: 2 • Sayfa / Pages: 233-248

Atıf / Cite as

ARKAN, Z. (2023). Orhan Pamuk'un "Beyaz Kale" İsimli Romanının Victoria Rowe Holbrook tarafından yapılan İngilizce Çevirisinin Ere Odaklı Çeviri Kuramına Göre İncelenmesi, *Lisani İlimler Dergisi*, 1(2), 233-248.

İntihal / Plagiarism

Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.
This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

Yayın Hakkı / Copyright

LİDER, Lisani İlimler Dergisi, uluslararası, bilimsel ve hakemli bir dergidir. Tüm hakları saklıdır.
Journal of Linguistic Studies is an international, scientific and peer-reviewed journal.
All rights reserved.

Öz: Nobel Edebiyat ödülünü kazanmış olan Orhan Pamuk, kitapları altmış üç dile çevrilmiş olan bir yazardır. Bu çalışmada bu eserlerden biri olan Orhan Pamuk'un "Beyaz Kale" isimli eserinin Victoria Rowe Holbrook tarafından çevrilmiş "The White Castle" isimli İngilizce eseri Gideon Toury'nin "Ere Odaklı Kuram" kapsamında ele alınmıştır. Nitel araştırma yöntemi ile desenlenmiş olan bu çalışmada, veri toplama tekniği olarak doküman analizinden faydalanılmıştır. Araştırmanın verileri, betimsel analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Elde edilen verilerden toplam on üç adet metin örneği seçilmiş ve incelenen kuram ışığında "yeterlik", "kabul edilebilirlik" ve "normlar" çerçevesinde incelenmiştir. Çalışma neticesinde elde edilen bulgular değerlendirildiğinde çevirmenin her iki kültürde bulunan veya yakın ifadeleri kaynak kültür odaklı çevirerek "yeterli", ere kültürde bulunmayan ifadelerin çevirisinde ere kültürü önceleyerek "kabul edilebilir" çeviri yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Süreç öncesi, çeviri süreci ve öncül normlar kapsamında değerlendirildiğinde ise çeviri eserin "yeterli"

çeviri olduğu belirlenmiştir. Çevirmenin yanlış çeviri yapacak kadar kaynak dil dizgesine sadık kalmış olması "The White Castle" isimli eserin "yeterli" çeviriye daha yakın olduğu gerçeğini ön plana çıkarmıştır. Çalışmanın sonunda incelenen eserin başka dillerdeki çevirileri ile karşılaştırmalı analizlerin yapılması ve kültürel/dilsel unsurların aktarımı arasındaki farklılıkların yorumlanması önerilmiştir. Ayrıca, Orhan Pamuk'un diğer eserlerine ait çevirilerin de incelenerek sadece ulusal değil, uluslararası literatüre de katkı sağlanabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çeviribilim, Ereğ Odaklı Kuram, Orhan Pamuk, Victoria Rowe Holbrook, Beyaz Kale Romanı.

Abstract: Orhan Pamuk, awarded Nobel Prize in Literature, is an author whose books were translated into sixty three languages. In this study, the English translation of Orhan Pamuk's "Beyaz Kale", "The White Castle" translated by Victoria Rowe Holbrook was analyzed in terms of Target Oriented Approach of Gideon Toury. Document analysis as the data collection method was used in this study which had been designed by qualitative research method. The data were analyzed by descriptive analysis technique. A total of thirteen text units were selected as a result of the collected data and analyzed in accordance with "adequacy", "acceptability" and "norms" in the light of the approach concerned. When the findings obtained in consequence of this study was assessed, it was concluded that the translator did an "adequate" translation by translating phrases available in both cultures or close to source culture on a source oriented basis and "acceptable" translation by prioritizing the target culture while translating phrases not available in target culture. Upon being assessed under preliminary, operational and initial norms, it was found that "The White Castle" was regarded as "adequate" translation. The fact that the translator remained too faithful to source language to do wrong translation proves that "The White Castle" literally seems to be closer to "adequate" translation. At the end of the study, it was recommended that comparative analyses be conducted along with the translations in other languages of the literary work concerned and comments on disparities between the transfer of cultural/linguistic elements be made. Moreover, it is considered that it would make contribution not only to national, but also to international literature by analyzing the translations of other literary works of Orhan Pamuk.

Keywords: Translation Studies, Target Oriented Approach, Orhan Pamuk, Victoria Rowe Holbrook, Beyaz Kale.

1. Giriş

Çeviribilim her ne kadar 1970'li yıllardan itibaren kendi kavramsal ve kuramsal altyapısını bina etmeye başlamışsa da çevirinin insanlık tarihi kadar eski olduğu ifade edilebilir. Çeviribilimin yakın tarihi incelendiğinde dünyada ilk kez "çeviribilim" terimini 1972 yılında gerçekleştirilen III. Uluslararası Uygulamalı Dilbilim Kongresi'nde sunulan "Çeviribilimin Adı ve Doğası" ("The Name and Nature of Translation Studies") başlıklı bildiriye kullanan ve bu terimi kabul gören bilim insanının James S. Holmes (1972) olduğu söylenebilir. Holmes'e göre "Çeviribilim, çeviri eylemi ve çeviri olgularını inceleyen bütün araştırma etkinliklerini içeren tüm kapsayıcı ve ortak bir tanım olarak ele alınmalıdır." (Holmes, 1988: 71). Başka bir

tanımda da çeviribilim terimi, "çevirinin kültürel, siyasi ve ideolojik bağlamda analizini" ifade eder (Bassnett ve Lefevere, 1990: 8). Çeviribilimci Gideon Toury'nin (1995) ise çeviribilim gibi disiplinlerin asıl hedeflerinin kendi alanı kapsamına giren olguları betimlemek, açıklamak ve öngörmek olduğunu öne sürdüğü bilinmektedir.

James S. Holmes'un çeviriye ve çeviribilime yönelik diğerlerinden farklı bir yaklaşım benimsemesi ile başlayan bu süreçte; erek okuru, erek kültürü, erek metni önceleyen çalışmalar ile birlikte yeni bakış açılarının ortaya çıkmaya başladığını söylemek mümkündür. Bu yaklaşımlar çeviri kuramları olarak tanımlanmıştır (Yazıcı, 2005: 17). Bu kuramlardan biri olan ve bu çalışmanın odak noktasını oluşturan *Erek Odaklı (Betimleyici) Çeviribilim* kuramının kurucusu Gideon Toury, 1980 yılında yazdığı "In Search of a Theory of Translation" başlıklı kitabında Betimleyici Çeviribilim'i, 1995 yılında "Descriptive Translation Studies and Beyond" adlı kitabında ise kuramla ilgili bilgiler ve alana kazandırdığı yenilikleri anlatmıştır. Toury (1995), çeviribilimin birbiriyle etkileşim halinde olan üç alandan oluştuğunu düşünür. Bu alanlar çeviri kuramı, betimleyici çeviribilim, uygulamalı çeviribilimdir. Toury'ye (1995) göre çeviri erek kültüre yönelik bir çaba olup bu kültürde anlam kazanmaktadır. Bu nedenle, çeviri erek kültür için yapılmaktadır ve çeviri sürecini erek kültür başlatmaktadır (Yazıcı, 2010: 132). Toury (1995) eşdeğerlik kavramına yeni bir açıklama getirmiş ve eşdeğerliğin tespit edilmesi maksadıyla yapılan çalışmanın betimleyici olması ve bu çalışmanın "norm" kavramı üzerinden ele alınması gerektiğini ifade etmiştir. Bu kapsamda süreç öncesi (preliminary), süreç (operational) ve öncül (initial) normlar olmak üzere üç farklı normdan bahsetmiştir:

a) Süreç normları: Çeviri süreci sırasında alınan kararların tümünü kapsar. Bu normlar, Metinsel – dilsel ve Matriks normları olmak üzere ikiye ayrılmıştır (Toury, 1995: 59).

b) Süreç öncesi normlar: Başlangıç normları olarak da tanımlanmıştır. Birbiriyle ilintili olarak çeviri politikasının doğasına ve varlığına yönelik normlar ile çevirinin doğrudanlığını ilgilendiren normları içerir (Toury, 1995: 59).

c) Öncül normlar: Bu aşamada, çevirmen kaynak ya da erek odaklı çeviri konusunda bir seçim yapar (Guidère, 2008: 100). Kaynak kültürde yer alan normlara mı, yoksa erek kültüre hâkim olan normlara mı uyacağını belirler (Toury, 1995: 59).

Çevirilerin erek dil dizgesi için yapıldığını belirten Gideon Toury'ye göre çeviriyi yönlendiren normlardır. Bu normlar çevirmenin çeviri stratejisini şekillendiren ve çeviri esnasında aldığı kararların tümünü kapsar; çevirmeni yönlendirir (Toury, 1995: 199). Toury'nin üzerinde durduğu diğer iki terim ise "kabul edilebilir" çeviri ve "yeterli" çeviridir. Toury (1995: 201-203): "Çeviride eşdeğerliği ölçmek için, çevirmen erek kitlenin dilsel ve kültürel normlarına göre çevirirse kabul edilebilir (ac-

ceptable) bir çeviri yapmış sayılır; eğer kaynak metnin dilsel ve kültürel normlarına göre çevirirse yeterli (*adequate*) bir çeviri yapmış olduğunu gösterir” ifadelerini kullanmıştır. Gideon Toury’nin erek odaklı yaklaşımı kapsamlı bir çerçevede çeviri olgularının tümünü kapsamaya çalışan bir kuramdır.

“*Erek Odaklı Kuram*” kapsamında güncel çeviri metnine ilişkin birçok incelemeye rastlamak mümkündür. Sarı ve Söylemez (2022) George Orwell’in ‘1984’ adlı romanını inceledikleri makalelerinde iki farklı çevirmenin eğretilmeli ifadelerine ait çevirilerini incelemiştir. Bu bağlamda kitabın çevirmenleri olan V. Turhan ve S. Tonguç’un eğretilmeli ifadelerin çevirisini yaparken bazen kaynak kültürde yer alan normlara bazen de erek dilin ve kültürün normlarına bağlı kaldıklarını ifade etmiştir. Diğer bir ifadeyle, hem “yeterli” hem de “kabul edilebilir” özellikle çeviriler yapıldığını belirtmişlerdir. İkinci erek metin çevirmeni Celal Üster’in ise “kabul edilebilir” nitelikte çeviri yaklaşımını benimsediğini öne sürmüşlerdir.

Diğer bir çalışmada Akan Bağdat (2020), Baha Tahir’in Türkçeye çevrilen hikâyelerine “*Erek Odaklı Çeviri Kuramı*” çerçevesinde odaklanmıştır. Bu çerçevede “*Baha Tahir’in Öykülerinin Türkçe Çevirilerinin Gideon Toury’nin Erek Odaklı Çeviri Kuramına Göre İncelenmesi*” adını taşıyan yüksek lisans tezinde; sayısal verileri incelediğinde hikâyelerin çevirisinin “kabul edilebilir” çeviri kategorisine daha yakın olduğunu ortaya koymuştur.

Bir diğer çalışmada ise Kurt (2019), “*Necib Mahfûz Romanlarının Arapçadan Türkçeye Çevirilerinin Erek Odaklı Çeviri Kuramı ve Çeviri Stratejileri Açısından İncelenmesi*” isimli doktora tezinde, Necib Mahfûz’un Arapçadan Türkçeye çevirisi yapılmış, Hân el-Halîlî, Sersera Fevka’n-Nîl (Nil Üstünden Gevezelik) ve Yevme Kutile’z-Za’im (Başkanın Öldürüldüğü Gün) gibi üç eseri çeviri stratejileri kapsamında incelemiş ve Gideon Toury’nin “*Erek Odaklı Kuramına*” göre karşılaştırmalı bir biçimde analiz etmiştir. Bu bağlamda Sersera Fevka’n-Nîl (Nil Üstünden Gevezelik) isimli eser çevirisinin “kabul edilebilir” bir çeviri; Hân el-Halîlî romanında çevirmenin kaynak metne daha yakın bir çeviri tercih ettiği için “yeterli” bir çeviri; Yevme Kutile’z-Za’im (Başkanın Öldürüldüğü Gün) isimli eser çevirisinde kaynak metinde olmayan ifadelerin erek metne eklenerek aktarılmış olmasından dolayı “kabul edilebilir” çeviri olduğu sonuçlarına ulaşmıştır.

Kaynak metin yazarı Orhan Pamuk’un Nobel Edebiyat Ödülü’nü 2006 yılında ve çevirmen Holbrook tarafından yapılan “*The White Castle*” çevirisinin 1990 yılında İngiltere’de “Bağımsız Yabancı Kurgu Ödülünü (Independent Foreign Fiction Prize)” kazanmış olması çalışmanın önemine katkı yapmaktadır. Ayrıca, literatür taraması neticesinde “*Erek Odaklı Kuram*” ekseninde çeşitli dillerden birçok çeviri eserin incelendiği görülmüştür. Bununla birlikte, bu çalışmanın amacını oluşturan Orhan Pamuk’un “*Beyaz Kale*” isimli romanının İngilizce çevirisinin erek odaklı kurama göre incelenmesi ile ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu bağlamda, çağdaş Türk edebiyatının önde gelen yazarlarından Orhan Pamuk’un

Doğu ile Batı arasındaki benzerliklere ve farklılıklara dikkat çektiği "Beyaz Kale" romanı çevirisinin "Erek Odaklı Kuram" ışığında bir çözümlemesini ortaya koyan bu çalışma önem kazanmaktadır.

Bu bilgiler ışığında bu çalışmanın amacı, Orhan Pamuk'un "Beyaz Kale" romanının kaynak dili olan Türkçeden hedef dil İngilizceye çevirilerinde "yeterli" ya da "kabul edilebilir" çeviri örneklerinin incelenmesidir. Bu doğrultuda hedef dil çevirisinin Gideon Toury'nin "Erek Odaklı Kuramı" bağlamında araştırılması ve öncül, süreç öncesi ve süreç normları kapsamında betimleyici bir şekilde değerlendirilmesi hedeflenmektedir.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

a) "Beyaz Kale" isimli eserin çeviri metninde çevirmenin temel aldığı çeviri kategorisi "yeterlilik" midir yoksa "kabul edilebilirlik" midir?

b) "Erek Odaklı Kuram" kapsamında normların kullanılma çerçevesi ne yönde gerçekleşmiştir?

2. Yöntem

2.1. Araştırma Deseni

Bu çalışmanın teorik altyapısını yorumlayıcı (hermeneutik) paradigma oluşturmaktadır. Yüzeysel ve görünür olanın arka planında yer alan gerçek anlamı bulup çıkarmak, yorumlayıcı paradigmanın hedefleri arasındadır (Neuman, 2006: 130). Yorumlayıcı paradigmanın teorik temel olarak alınmasının nedeni, "Beyaz Kale" isimli eserin İngilizce çevirisinin incelenmesi neticesinde elde edilecek çeviri örneklerinin "Erek Odaklı Kuram" kapsamında yorumlanmasıdır. Bu araştırma, yorumlayıcı paradigmanın dayandığı nitel araştırma yöntemiyle tasarlanmıştır. Nitel araştırma, "gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma" olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2021: 39). Nitel araştırmaların bir diğer özelliği ise keşfedici olmalarıdır. Keşfedici özellikteki araştırmalar, az çalışılmış konuları gün yüzüne çıkarmada oldukça kullanışlı ve faydalıdır (Neuman, 2012: 228).

2.2. Veri toplama teknikleri

Bu araştırmada veri toplama teknikleri arasında yer alan doküman analizinden faydalanılmıştır. Doküman analizi, yazılı belgelerin içeriğini büyük bir titizlikle ve sistemli biçimde analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir (Wach, 2013). Nitel araştırmada kullanılan diğer yöntemlere benzer şekilde doküman analizi de anlam çıkarmak, konuya ilişkin bir anlayış geliştirmek, ampirik bilgi elde etmek amacıyla verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirmektedir (Corbin & Strauss, 2008). Doküman analizi temel kavramları da ortaya koymaz, hipotez de önermez (May, 1986: 149). Bunun yerine doküman analizi

kuram oluştururken mevcut bilgi birikimindeki boşlukları veya önyargıyı gösterir ve söz konusu nitel araştırmanın gerekçesini ortaya koyar (Creswell, 2013: 231). Bu nedenle, Orhan Pamuk'un "*Beyaz Kale*" isimli eserinin Victoria Rowe Holbrook tarafından çevrilen "*The White Castle*" isimli eserin Gideon Toury'nin "*Erek Odaklı Kuramı*" doğrultusunda incelenmesinde araştırma aracı olarak doküman analizi seçilmiştir.

Bu kapsamda istenen analizlerin yapılabilmesi amacıyla hem "*Beyaz Kale*" isimli esere hem de Victoria Rowe Holbrook tarafından çevrilen "*The White Castle*" isimli İngilizce çeviri metne ulaşılmıştır. Bu çalışmada Orhan Pamuk'un Yapı Kredi Yayınları yayınevinden 2021 yılında basılan 138 sayfalık "*Beyaz Kale*" isimli eserinden ve Victoria Rowe Holbrook tarafından çevirisi yapılmış 1998 yılında Vintage International yayınevinden çıkan 161 sayfalık "*The White Castle*" isimli eserden faydalanılmıştır. Bu çalışma oluşturulurken kullanılan veriler tarama modeliyle elde edilmiştir. Kaynak ve erek metinler betimsel ve karşılaştırmalı bir yöntemle analiz edilmiş ve metinlerden seçilen örneklerle yorumlanarak değerlendirilmiştir. Analiz esnasında çeviri metni ayrıntılı bir şekilde incelenerek çevirmenin "*Erek Odaklı Kuram*" kapsamında hangi stratejileri ve normları tercih ettiği üzerine odaklanılmıştır. Bu amaç doğrultusunda seçilen örnek metinlerin "kabul edilebilir" ya da "yeterli" çeviri kategorilerinden hangisine daha yakın olduğu belirtilmiştir.

Yazar Orhan Pamuk, '*Benim Adım Kırmızı*' adlı eseri ile 2002 yılında Fransız "Prix du Meilleur Livre Étranger" ile İtalyan "Premio Grinzane Cavour" ödülleri ile birlikte 2003 yılında Uluslararası Dublin Edebiyat Ödülü'nü kazanmıştır. 12 Ekim 2006 tarihinde Nobel Edebiyat Ödülü'nü alarak Nobel kazanan ilk Türk vatandaşısı olmuştur. Pamuk'un eserleri altmış üç dile çevrilmiş, yüzden fazla ülkede yayımlanmış ve on üç milyon baskıya ulaşmıştır. 2006 yılında *TIME* dergisi Orhan Pamuk'u dünyanın en etkili 100 kişisinden biri seçmiştir ("Orhan Pamuk", 2022).

Çevirmen Victoria Rowe Holbrook, Amerikalı bir akademisyen ve Türk dili ve edebiyatı çevirmenidir. Harvard ve Princeton'da okumuştur ve Yakın Doğu Çalışmalarında doktorasını tamamlamıştır. '*The Unreadable Shores of Love: Turkish Modernity and Mystic Romance*' isimli kitabı ile Turkish Studies Association M. Fuad Köprülü kitap ödülünü kazanmıştır. "*The White Castle*" çevirisi ile de 1990 yılında İngiltere'de "Bağımsız Yabancı Kurgu Ödülünü (Independent Foreign Fiction Prize)" kazanmıştır. Çevirdiği diğer eserler arasında Şeyh Galip'in '*Hüs-n-ü Aşk*' ve Ece Vahapoğlu'nun '*Öteki*' isimli eseri yer almaktadır ("Victoria Holbrook", 2022).

2.3. Verilerin Analizi

Çalışma dokümanlarından ulaşılan veriler, betimsel analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Betimsel analizin seçilme sebebi, "*Erek Odaklı Kuram*" kapsamında temaların önceden belirlenmiş olmasıdır. Betimsel analiz, verilerin özgün hali muhafaza edilerek doğrudan alıntılar vasıtasıyla betimsel bir yaklaşımla sunul-

masıdır (Wolcott, 1994). Bu bağlamda çalışmada kullanılan betimsel analiz tekniği dört aşamadan oluşmaktadır. İlgili aşamalar; analiz için bir çerçeve oluşturma, verilerin kodlanması, bulguların tanımlanması ve yorumlanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2021: 244-249). Bu aşamaları dikkate alarak çalışmadaki veriler, araştırma soruları kapsamında betimlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda kaynak ve erek metinler betimsel bir yöntemle analiz edilmiş ve metinlerden seçilen örnekler yorumlanarak değerlendirilmiştir. Söz konusu örnekler, Gideon Toury'nin "*Erek Odaklı Kuramına*" göre incelenmiş ve çeviri metnin "kabul edilebilir" ya da "yeterli" çeviri kategorisinden hangisine daha yakın olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca, diğer araştırma sorusu kapsamında Erek Odaklı Kuram ışığında "normların" kullanıma çerçevesi incelenmiştir. Bu bağlamda "kabul edilebilir", "yeterli" ve "normlar" olmak üzere üç analiz birimi belirlenmiştir ve tematik alan Gideon Toury'nin "*Erek Odaklı Kuramı*" ile sınırlandırılmıştır.

2.4. Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik, ölçme aracının olguyu doğru ölçmesini ifade ederken (Yıldırım ve Şimşek, 2021: 281), güvenirlilik ise veri setlerinin birden fazla kodlayıcı cevaplarında yer alan tutarlılığını ifade eder (Creswell, 2013: 255). Nicel araştırmalara kıyasla nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirliliği sağlayabilmenin daha güç olduğu ve bu nedenle daha titizlikle uygulanması gerektiği söylenebilir. Bu bağlamda çalışmanın geçerliliğini artırmak için "inandırıcılık, aktarılabilirlik, güvenilirlik ve onaylanabilirlik" başlıkları altında belirli kurallar dikkate alınmıştır (Lincoln ve Guba, 1986). İnanırıcılık ile ilgili olarak araştırmacının rolü sadece veri toplama süreci ile sınırlı bırakılmıştır. Aktarılabilirliği temin etmek amacıyla başka araştırmacıların, aynı çalışmayı tekrar edebilmelerini sağlayacak ölçüde ayrıntılı ve açık bilgilerin verilmesine dikkat edilmiştir. Güvenilebilirlik açısından ise incelenen örnekler "*Erek Odaklı Kuram*" ışığında dikkatlice seçilmiş ve tarafsız bir biçimde yorumlanmaya çalışılmıştır. Çalışmanın onaylanabilirliğini gerçekleştirmek için bulgular doğrudan alıntılarla raporlanmıştır ve veriler üzerinde herhangi bir değişiklik ya da düzeltme yapılmamıştır.

Araştırmanın güvenirliliğini artırma amacı doğrultusunda bir alan uzmanının görüşüne başvurulmuştur ve "*Erek Odaklı Kuram*" kapsamında seçilen örneklerle ilişkin geri bildirim alınmıştır. Uzlaşma sağlanamayan bulguların gerekçeleri tartışılmış ve son hali verilmiştir.

3. Bulgular

Çalışmanın bulguları, araştırma soruları ışığında iki aşamada incelenmiştir. Birinci bölümde "*Beyaz Kale*" isimli eserin çeviri metninden seçilen örneklerin Gideon Toury'nin "*Erek Odaklı Kuramı*" kapsamında "kabul edilebilir" ve "yeterli" çeviri kategorilerinden hangisine yakın olduğu analiz edilmeye çalışılmıştır. İkinci bölümde ise "süreç öncesi normlar", "çeviri süreci normları" ve "öncül normlar" dikkate alınarak "*The White Castle*" isimli çeviri metni incelenmiştir.

Bulgularda kaynak metinden alınan örnekler “KM”, erek metinden alınan örnekler ise “EM” şeklinde kısaltılarak tablolarda verilmiştir.

3.1. Bölüm 1

Bu bölümde kaynak ve erek metinlerden seçilen örneklerin, “*Erek Odaklı Kuram*” kapsamında “kabul edilebilir” ya da “yeterli” çeviri kategorilerinden hangisine yakın olduğu incelenmiştir.

Örnek 1

KAYNAK METİN (KM)	EREK METİN (EM)
<p>“Rampacılar gemimize ayak basarlarken kitaplarımı sandığıma koyup dışarı çıktım. Gemi ana-baba günüydü. Dışarıda herkesi toplamışlar çırılçıplak soyuyorlardı.” (s. 6)</p>	<p>“When the Turkish sailors threw down their ramps and came on board I put the books in my trunk and peered outside. Pandemonium had broken out on the vessel. They were gathering everyone together on deck and stripping them naked.” (s. 15)</p>

“*Erek Odaklı Çeviri*” kuramına göre incelendiğinde kaynak metinde “ana-baba günü” deyimini, erek metinde kargaşa anlamına gelen “**pandemonium**” kelimesiyle ifade edilmiştir. Erek kültür öncelenerek çeviri yapılmış olduğundan kuram bağlamında “kabul edilebilir” çeviri olarak değerlendirilmiştir.

Örnek 2

KM	EM
<p>“Sisin içinde, kargacık burgacık dar sokaklarda yürürken birden evimize geliverceğimizi, ya da onları, bir rüyadan uyanır gibi karşımda buluverceğimi sanıyordum.” (s. 9)</p>	<p>“As I walked through the fog down the twisting, narrow streets, I felt as if I would suddenly come upon my house, or find myself face to face with my loved ones as though awakening from a dream.”(s. 18)</p>

Kaynak metinde yer alan “kargacık burgacık” ifadesi, erek metinde dolambaçlı anlamında gelen “twisting” kelimesiyle ifade edilmiştir. Çevirmen Holbrook, erek dil ve kültür dizgesine yakın çeviri benimsediği için bu örnek “kabul edilebilir” çeviri olarak sınıflandırılmıştır.

Örnek 3

KM	EM
<p>“Kâhya sonra açıkladı: Paşa öteki hekimler kışkırsın istemiyormuş. Ertesi gün de gittim, öksürüğünü dinleyip aynı ilâçları verdim.” (s. 11)</p>	<p>“The officer later explained that the pasha did not want to arouse the envy of the other doctors. I returned the next day, listened to his cough, and gave him the same medicine.” (s. 19)</p>

"Erek Odaklı Kurama" göre incelendiğinde, "kâhya" kelimesi İngilizcede "butler, bailiff" gibi tam karşılıkları olmasına rağmen "memur, görevli, subay" anlamlarına gelen "**officer**" kelimesi ile karşılanmıştır. Çevirmen burada kaynak metnin normlarına sadık kalmamış ve erek kültür odaklı çeviri yapmayı tercih etmiştir. Kuram bağlamında bu örnek "kabul edilebilir" çeviri olarak değerlendirilmiştir.

Örnek 4

KM	EM
"Paşa'nın ricası üzerine, bir işini görmek için gidip üç ay kaldığımız Gebze'de camiler arasındaki namaz vakitlerindeki tutarsızlık, Hoca'ya başka bir düşünce verdi: Namaz vakitlerini gösteren kusursuz bir saat yapacaktı." (s. 21)	<i>"While in Gebze, a town not far from Istanbul where we'd gone at the pasha's request for three months to look after some business of his, the discrepancies between times of prayer at the mosques gave Hoja a new idea: he would make a dock that would show the times of prayer with flawless accuracy." (s. 34)</i>

Çevirmen bu örnekte yer alan cümlelerin tamamında kaynak metin odaklı çeviri yaparak erek metne aktarım gerçekleştirmiştir ve "Erek Odaklı Kuram" kapsamında kaynak dil ve kültüre sadık kalarak "yeterli" bir çeviri ortaya koymuştur.

Örnek 5

KM	EM
"Araçları bahçesine indirdikten ve Paşa, bu tuhaf şeyleri şakadan pek de hoşlanmayan tatsız bir ihtiyarın soğukluğuyla inceledikten hemen sonra, Hoca ezberlediği metinleri ona okumuş." (s. 23)	<i>"After he'd unloaded the instruments in the garden of the mansion and the pasha had examined these odd objects with the severity of a disagreeable old man in no mood for jokes, Hoja immediately recited to him the speech he'd memorized."(s. 36)</i>

Bu örnek "Erek Odaklı Kuram" ışığında incelendiğinde, çevirmenin kaynak metni önceleyerek çeviri yapmayı tercih ettiği görülmektedir. Kaynak metin temel alındığından dolayı incelenen kuram kapsamında cümlenin "yeterli" çeviri yapıldığı değerlendirilmiştir.

Örnek 6

KM	EM
"Gökgürültüsünün bununla ilgisi var mıydı? Yoktu! Neyle ilgisi vardı? Yağmurla! Yarın yağacak mıydı? Göğe bakılırsa yağmayacaktı! Gök, Padişah'ın hasta aslanı için ne diyordu? İyileşceğini, ama sabırlı olmak gerektiğini; vb. vb." (s. 26)	<i>"Did thunder have any relation to this? None! What did it relate to? Rain! Was it going to rain tomorrow? Observation of the sky showed it would not! What did the sky reveal about the sultan's ailing lion? It was going to get better, but one must be patient, and so on."(s. 41)</i>

Çevirmen alıntılanan bu cümlelerde neredeyse hiçbir kelimeyi atlamadan kaynak metne sadık kalarak çeviri yapmıştır. Bu bağlamda çevirmenin bu tercihi ile kaynak kültürü öncelendiği gözlenmiştir ve “Erek Odaklı Kuram” kapsamında “yeterli” çeviri olarak sınıflandırılmıştır.

Örnek 7

KM	EM
<p>“Hoca’nın, hayal gücümün ne kadar sınırlı olduğunu söylemesi üzerine, nilüferli havuzumuzdaki bıyıklı frenk kurbağalarını, Sicilya lehçesiyle konuşan mavi papağanları ve çiftleşmeden önce karşılıklı oturup birbirlerinin tüylerini temizleyen sincapları hatırlayarak anlattım.” (s. 31)</p>	<p>When Hoja remarked that my powers of imagination were all too limited, I remembered the mustachioed French turtles in our lily-pond, the blue parrots that talked with Sicilian accents, and the squirrels who would sit facing one another preening their coats before mating.”(s. 48)</p>

Çevirmenin bu örnekte gerek “bıyıklı” gerek “nilüferli havuzumuzdaki” gibi ifadeleri “**mustachioed**” ve “**ourlily-pond**” ifadeleriyle kaynak metne sadık kalarak çevirdiği görülmüştür ve incelenen kurama göre “yeterli” çeviri yapıldığı değerlendirilmiştir.

Örnek 8

KM	EM
<p>“Düşmanları, ölüm tehlikesinden söz eden, hattâ Padişah’la tavşanı bir tutan bu yorumu kötülemeye kalkmışlarsa da, aralarında yeni Müneccimbaşı Sıtkı Efendi de olan kalabalığı Sultan susturmuş, Hoca’nın sözlerinin kulağına küpe olacağını söylemiş.” (s. 33)</p>	<p>“When Hoja’s rivals, among them the new Imperial Astrologer Sıtkı Efendi, criticized this interpretation for raising the spectre of death - even going so far as to compare the sovereign with a rabbit - the sultan silenced the mall saying he would take Hoja’s words as the earring for his ear.” (s. 50)</p>

Çevirmen kaynak metindeki “kulağına küpe” deyimini erek dil ve kültür dizgesinde “**the earring for his ear**” gibi bir tabir olmamasına rağmen sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmayı tercih etmiştir. “Erek Odaklı Kuram” ışığında incelendiğinde yanlış çeviri yapmak pahasına dahi kaynak metne bağlı kalındığı görülmüştür ve “yeterli” çeviri kategorisinde değerlendirilmiştir.

Örnek 9

KM	EM
<p>“Selimiye Medresesi’ne kabul edilmişti, bitirecekken bir iftiraya uğramış.” (s. 42)</p>	<p>“Accepted at the Selimiye seminary, he’d been falsely accused just as he was about to graduate.” (s. 63)</p>

Çevirmen, "medrese" kelimesinin "madrasa" terimiyle karşılanan İngilizce karşılığı olmasına rağmen "**seminary** (papaz okulu)" ifadesini kullanarak erek kültüre yakın bir çeviri yapmıştır. Çeviri metinde yapılan erek kültür odaklı bu tercihten hareketle "*Erek Odaklı Kuram*" kapsamında "kabul edilebilir" çeviri yapılmış olduğu değerlendirilmiştir.

Örnek 10

KM	EM
<p>"Arada bir evden fırlayıp sarhoş gibi sokaklara çıkıyor, çarşı pazar alışveriş eden kadınlara, dükkânlarında iş gören esnafa, yakınlarını gömdükten sonra kahvelerde toplananlara bakıp vebaya alışmaya çalışıyordum." (s. 50)</p>	<p><i>"Once in a while I'd burst out into the street like a drunkard, watch the women shopping in the market-place, the tradesmen working in their shops, the men gathering in the coffee-houses after burying their dear ones, and try to learn to live with the plague."</i>(s. 74)</p>

Bu örnek metnin genelinde kaynak metne yakın çeviri yapılmış olsa da kaynak kültürdeki "kahvelerde" ifadesi, erek kültürde benzeri olmadığından "**coffee-house**" ifadesi kullanılarak uyarlanmaya çalışılmıştır. Çevirmenin burada erek dil ve kültür dizgesini öncelediği açıktır. "*Erek Odaklı Kuram*" ışığında çevirmen erek kültür odaklı çeviri yapmıştır ve bu nedenle incelenen kuram ışığında "kabul edilebilir" çeviri olarak sınıflandırılmıştır.

Örnek 11

KM	EM
<p>"...Sabah birlikte gördüğümüz ıslak bir köpek, iki ağaç arasına asılmış çamaşır dizisinin renk ve biçimlerindeki gizli geometri, hayatın simetrisini ortaya çıkarveren bir dil sürçmesi!" (s. 110)</p>	<p><i>"...a wet dog we'd seen together in the rain that morning, the hidden geometry in the colours and shapes of a line of laundry hung between two trees, a slip of the tongue that suddenly brought out life's symmetry!"</i>(s. 157)</p>

Çevirmen bu örnekte kaynak metne sadık kalarak çeviri yapmıştır. Bu nedenle, çevirmenin kaynak metinde ifade edilmek istenen duyguyu öncelediğini söylemek mümkündür. Kaynak dil dizgesine yakın yapılan tercihlerden dolayı Erek Odak Kuram ışığında incelenen örnekte "yeterli" çeviri yapıldığı değerlendirilmiştir.

3.2. Bölüm 2

Bu bölümde aynı eserler Gideon Toury'nin "*Erek Odaklı Kuramı'nda*" çeviride eşdeğerliliğe yeni bir bakış açısı getirmek amacıyla ileri sürdüğü "norm" kavramı üzerinden değerlendirilmiştir. Bu kapsamda bu normlar "süreç öncesi normlar", "çeviri süreci normları" ve "öncül normlar" başlıkları altında incelenmiştir.

3.2.1. Süreç Öncesi Normlar Işığında Değerlendirme

Bu normlar, birbiri ile bağlantılı olan çeviri politikası (translation policy) ve çevirinin doğrudanlığı (directness of translation) alt başlıkları altında incelenmektedir.

3.2.1.1. Çeviri Politikası

Çevirmen Holbrook, bazı Türk üniversitelerinde akademik düzeyde dersler vermiştir ve bu sayede kendisinin erek kültüre aşinalık kazandığı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra Türkçeden İngilizceye roman türünde birçok eser de çevirmiştir. Bu nedenle, kaynak ve erek metinler rastgele seçilmemiş olduğundan dolayı çevirmenin çeviri politikası açısından uygun bir çeviri yapmış olduğu değerlendirilmektedir.

3.2.1.2. Çevirinin Doğrudanlığı

Çevirinin doğrudanlığı açısından incelendiğinde bu eserde kaynak dilden erek dile (Türkçeden İngilizceye) ara dil kullanılmadan çeviri yapıldığı görülmüştür.

3.2.2. Çeviri Süreci Normları Işığında Değerlendirme

Çeviri edimi sırasında alınan gerçek kararları ilgilendiren çeviri süreci normları, Matriks normlar ve Metinsel-Dilsel normlar olarak iki başlık altında incelenmektedir.

3.2.2.1. Matriks Normlar

Matriks normlar bağlamında incelendiğinde kaynak metinde hiç dipnot kullanılmadığı görülmüştür. Erek metinde ise sadece bir yerde 152'nci sayfada Türkçe metindeki Evliya isminin Evliya Çelebi'yi kastettiğine dair bir dipnot verilmiştir. Çevirmenin biçimsel tercihleri, cümle yapıları açısından değerlendirildiğinde kaynak metne sadık kalınarak aynen muhafaza edildiği görülmüştür.

3.2.2.2. Metinsel-Dilsel Normlar

Metinsel-Dilsel normlar açısından incelendiğinde biçimsel olarak kaynak metnin 125 sayfa ve 11 bölümden oluştuğu görülmektedir. Çeviri eserde de bölüm sayıları aynıdır. Ayrıca, erek metinde, kaynak metne sadık cümle yapıları gözlemlenmiştir. Konu ile ilgili örnek cümleler şöyledir:

Örnek 1

KM	EM
<p>"Paşa hatırlıyormuş, ona bilimden, astronomiden, mühendislikten anladığımı söylemişim, peki ya gökyüzüne fırlatılan o fişeklerden, baruttan anlıyor muymuşum hiç? Hemen anladığımı söyledim..." (s. 13)</p>	<p>"It seemed that the pasha remembered I'd told him I had knowledge of science, astronomy, engineering - well then, did I know anything of those fireworks hurled at the sky, of gunpowder? Immediately I replied that I did."(s.23)</p>

Çevirmen, bu örnekte de gözlemlendiği üzere "paşa hatırlıyormuş" (KM) ve "anlıyor muyum hiç" (KM) gibi kaynak metindeki doğrudan ve dolaylı anlamları "**the pasha remembered**" (EM) ve "**did I know anything**" (EM) çevirileriyle aktarmış ve kaynak metindeki cümle yapılarını dilbilgisel açıdan erek dil dizgesinde de muhafaza ettiği görülmüştür.

Örnek 2

KM	EM
<p>"İçten içe küçümsediğim bu sorunlarla ilgilenmediğimi gördükçe, Hoca beni hor görürdü, ama benim "üstünlüğümü ve farklılığımı" sezdiğini düşünüyordum..." (s. 28)</p>	<p><i>"The more he realized that I was indifferent to these problems, the more contemptuous he became, but I thought at the time that he discerned my 'superiority and difference'..."(s.35)</i></p>

Noktalama işaretleri bağlamında incelendiğinde bu örnekte çevirmenin kaynak metindeki virgül (,) kullanımlarını dahi erek kültüre aynen aktardığı görülmüştür. Ayrıca "üstünlüğümü ve farklılığımı" (KM) ifadesi erek kültüre '**superiority and difference**' (EM) çevirisi ile aktarılırken kaynak metindeki gibi tırnak içinde aktarıldığı gözlemlenmiştir. Metinsel-Dilsel normlar açısından bakıldığında çevirmenin kaynak dil dizgesine sadık kaldığı değerlendirilmiştir.

3.2.3. Öncül Normlar Işığında Değerlendirme

Genel olarak, yapılan çevirilerin başından sonuna kadar erek odaklı ya da kaynak odaklı olarak değerlendirilmesinin pek olası olmadığı bilinmektedir. Çevirmenin çeviri eserde kullandığı stratejiler kapsamında derecelendirme yapılabilir ve öne çıkan taraf çeviri metninin öncül normunu gösterir. Bu bağlamda bu çalışmanın odak noktasını oluşturan eser, çevirmenin çeviri süreci boyunca takındığı en genel tavrı ifade eden "Öncül Normlar" kapsamında incelenmiştir. Değerlendirmede, çevirmen Holbrook'un "*The White Castle*" adlı çevirisinde kaynak metne sadık kalarak çeviri yapmayı tercih ettiği ve bu yüzden "yeterli" çeviri kategorisine daha yakın olduğu öne çıkmıştır.

4. Tartışma

Bu çalışmada Orhan Pamuk'un "*Beyaz Kale*" romanının Holbrook tarafından çevrilen "*The White Castle*" isimli eseri, Toury'nin "*Erek Odaklı Kuramı*" çerçevesinde incelenmiştir. Bilimsel bir niteliği olması amacıyla bu çalışmada kuramsal çerçeve belirgin şekilde oluşturulmuştur ve çeviri analizini ön plana çıkaracak hususların vurgulanmasına ve örneklerin seçilmesine gayret edilmiştir.

Literatürde "*Erek Odaklı Kuram*" kapsamında yapılmış birçok çeviri eleştirisine rastlamak mümkündür. Sarı ve Söylemez (2022) George Orwell'in '1984' adlı romanını inceledikleri makalelerinde iki farklı Türkçe çevirisini karşılaştırmalı olarak "*Erek Odaklı Kuram*" kapsamında sadece "kabul edilebilirlik" ve "yeterlilik" açısından

dan incelemiştir. Söz konusu araştırmadan farklı olarak bu çalışmada, Toury'nin (1995) eşdeğerliliğin "norm" kavramı üzerinden ele alınması önerisinden hareketle "süreç öncesi", "çeviri süreci" ve "öncül normlar" bağlamında da inceleme yapılmıştır.

Benzer şekilde Akan Bağdat (2020), "*Baha Tahir'in Öykülerinin Türkçe Çevirilerinin Gideon Toury'nin Erek Odaklı Çeviri Kuramına Göre İncelenmesi*" adını taşıyan yüksek lisans tezinde bu çalışmadan farklı olarak sadece "kabul edilebilirlik" ve "yeterlilik" kapsamında değerlendirmelerde bulunmuştur.

Bu bağlamda öne çıkan bir diğer çalışma olan Kurt'un (2019), "*Necib Mahfuz Romanlarının Arapçadan Türkçeye Çevirilerinin Erek Odaklı Çeviri Kuramı ve Çeviri Stratejileri Açısından İncelenmesi*" isimli doktora tezinde bu çalışmada olduğu gibi hem "kabul edilebilirlik" ve "yeterlilik" hem de "süreç öncesi" ve "çeviri süreci" normları bağlamında inceleme yapılmıştır.

Kaynak metin yazarı Orhan Pamuk'un Nobel Edebiyat Ödülü'nü 2006 yılında ve çevirmen Holbrook tarafından yapılan "*The White Castle*" çevirisinin 1990 yılında İngiltere'de "Bağımsız Yabancı Kurgu Ödülünü (Independent Foreign Fiction Prize)" kazanmış olması çalışmanın önemine katkı yapmaktadır. Literatürde, kaynak dil İngilizceden erek dil Türkçeye "*Erek Odaklı Kuram*" kapsamında birçok çeviri analizi çalışması mevcuttur. Bu çalışmada olduğu gibi kaynak dil Türkçeden erek dil olarak yabancı dillere yapılan çevirilerde bahsi geçen kuram kapsamında çok az incelemeye rastlanılmıştır. Bu nedenle, bu çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Çalışmanın kapsamını "*Beyaz Kale*" romanının İngilizce çevirisinin Gideon Toury'nin "*Erek Odaklı Kuramı*" bağlamında incelenmesi oluşturmaktadır. Bu çalışma, kaynak metnin Holbrook tarafından yapılmış "*The White Castle*" isimli çeviri eseri ile sınırlıdır. Söz konusu eserin Victoria Rowe Holbrook tarafından yapılan çevirisi dışında bir İngilizce çevirisi bulunmamaktadır. Bundan dolayı kaynak metnin farklı çevirileri incelenerek karşılaştırmalı bir çeviri analizi yürütülememiştir.

5. Sonuç

Modern Türk Edebiyatı dikkate alındığında aklı ilk gelen isimlerden birisi de Nobel ödüllü yazar Orhan Pamuk'tur. Birçok eseri gibi incelenen "*Beyaz Kale*" isimli eseri de İngilizceye çevrilmiştir. Çalışmanın bulgular bölümünde "*The White Castle*" isimli çeviri eserinden seçilen örnekler "*Erek Odaklı Kuramın*" öngördüğü normlar kapsamında betimleyici biçimde incelenmiştir. Bulgular bölümünün ilk kısmında "kabul edilebilirlik" ve "yeterlilik", ikinci kısmında ise "süreç öncesi", "çeviri süreci" ve "öncül normlar" kapsamında değerlendirme yapılmıştır.

Bir çevirinin tamamen kabul edilebilir ya da yeterli çeviri olarak değerlendirilemeyeceği gerçeği unutulmamalıdır. Çevirmen her iki kültürde bulunan veya yakın ifadeleri kaynak kültür odaklı çevirerek "yeterli", ancak erek kültürde bu-

İnmayan ifadelerin çevirisinde ereğ kültürü önceleyerek "kabul edilebilir" çeviri yapmıştır. Süreç öncesi, çeviri süreci ve öncül normlar kapsamında değerlendirildiğinde ise çeviri eserin "yeterli" çeviri olduğu bariz biçimde görünmektedir. Öte yandan, incelenen kurama göre Victoria Holbrook'un yanlış çeviri yapacak kadar dahi kaynak dil dizgesine sadık kalmış olduğu düşünöldüğünde "The White Castle" isimli eserin "yeterli" çeviriye daha yakın olduğu hissedilir ölçüde göze çarpmaktadır.

Bu çalışmada elde edilen bulgular dikkate alındığında şu önerilerde bulunmak mümkündür:

- Bu çalışmada "Beyaz Kale" isimli eserin Victoria Rowe Holbrook tarafından yapılan İngilizce çevirisi incelenmiştir. İlgili romanın Rusça, Fransızca ve Almanca başta olmak üzere birçok dünya diline yapılmış çevirileri mevcuttur. Bu bağlamda başka dillerdeki çevirisi ile karşılaştırmalı bir analiz yapılarak kültürel ve dilsel unsurların aktarımı arasındaki farklılıklar yorumlanabilir.
- "Ereğ Odaklı Kuram" kapsamında literatürde Türkçeden yabancı dile çeviri incelemeleri sayıca nispeten az olduğundan bu alanda yeni araştırmalar ortaya konulabilir.
- Bu çalışmada incelenen eser, "Ereğ Odaklı Kuram" bağlamında "kabul edilebilirlik", "yeterlilik" ve "normlar" açısından değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Aynı eser üzerinde çalışmak isteyen araştırmacılar, eğretilmeli ifadeler, deyim, deyiş ve atasözlerin aktarımını odak noktası olarak "Ereğ Odaklı Kuram" ışığında inceleme yapabilir.
- Bu çalışmaya kaynak teşkil eden eser, Orhan Pamuk'un "Beyaz Kale" isimli eseridir. Kitapları altmış üç dile çevrilmiş ve on üç milyon baskı yapmış yazarın diğer eserleri aynı kuram kapsamında ya da çeviribilim disiplinindeki diğer kuramlar bağlamında incelenerek gerek ulusal gerekse de uluslararası literatüre katkı sağlanabilir.

Kaynakça

- Akan Bağdat, A. B. (2020). "Baha Tahir'in Öykülerinin Türkçe Çevirilerinin Gideon Toury'nin Erek Odaklı Çeviri Kuramına Göre İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü: Ankara.
- Bassnett, S., & Lefevere, A. (1990). *Translation, History and Culture*. Printer Publishers.
- Bengi-Öner, I. (2001). *Çeviribilim Terimleri Sözlüğü*. Sel Yayıncılık.
- Corbin, J. & Strauss, A. (2008). *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. Sage Publications.
- Creswell J. W. (2013). *Qualitative Inquiry & Research Design Choosing Among Five Approaches*. Sage Publications.
- Holbrook, V. R. (1998). *The White Castle*. Vintage International.
- Holmes, J. (1972). *The Name and the Nature of Translation Studies*. Copenhagen.
- Holmes, J. (1988). *Translated!: Papers on Literary Translation and Translation Studies*. Rodopi.
- Kurt, G. (2019). *Necib Mahfuz Romanlarının Arapçadan Türkçeye Çevirilerinin Erek Odaklı Çeviri Kuramı ve Çeviri Stratejileri Açısından İncelenmesi*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Lincoln, Y. S. & Guba, E. G. (1986). *But Is It Rigorous? Trustworthiness and Authenticity in Naturalistic Evaluation*. *New Directions for Evaluation*. (30), 73-84.
- May, K. A. (1986). *Writing and Evaluating the Grounded Theory Report*. In W. C. Chenitz & J. M. Swanson (Eds.), *From practice to grounded theory* (pp. 146-154). Addison Wesley.
- Neuman, W. L. (2006). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar*. (S. Özge, Çev.). Yayın Odası Yayınları.
- Neuman, W. L. (2012). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar I-II. Cilt*. (Ö. Akkaya, Çev.). Siyasal Kitabevi (Orijinal eserin basım tarihi 2006, 2. Baskı).
- Orhan Pamuk. (2022, Nisan 23). In *Wikipedia*. https://tr.wikipedia.org/wiki/Orhan_Pamuk
- Pamuk, O. (2021). *Beyaz Kale*. Yapı Kredi Yayınları.
- Sarı, Z. & Söylemez, A. S. (2022). George Orwell'in '1984' romanının iki Türkçe çevirisindeki eğretilmeli ifadelerin norm ve eşdeğerlik temelli betimleyici bir incelemesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (26), 1191-1207.
- Toury, G. (1980). *In Search of a Theory of Translation*. Porter Institute.
- Toury, G. (1995). *Descriptive Translation Studies and Beyond*. (Vol. 4). John Benjamins Publishing Company.
- Victoria Holbrook. (2022, Mart 26). In *Wikipedia*. https://en.wikipedia.org/wiki/Victoria_Holbrook
- Wach, E. & Ward, R. (2013). *Learning About Qualitative Document Analysis*. IDS Practice Paper in Brief, ILT Brief 13 August 2013, www.ids.ac.uk. IDS.
- Wolcott, H. F. (1994). *Transforming Qualitative Data: Description, Analysis and Interpretation*. SAGE Publications.
- Yazıcı, M. (2005). *Çeviri Biliminin Temel Kavram ve Kuramları*. Multilingual Yabancı Dil Yayınları.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (12. Baskı)*. Seçkin Yayıncılık.